

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

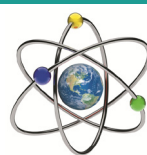
№1(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 138 sahifa,
20-yanvar, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarini maktab ta'limiga tayyorligini aniqlash	16
<i>Akramova Dildora Ergashboy qizi</i>	
Bola tarbiyasida o'yinning ahamiyati	21
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, O'ktamova Nasiba Ravshan qizi</i>	
O'quvchilarning loyiha-tadqiqot faoliyatini tashkil etishning ilmiy asoslari	25
<i>Sobirova Nilufar Azimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik jarayonni tashkil etish	29
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Ko'zibayeva Nasiba O'tkir qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda sensor tarbiyani rivojlantirish texnologiyalari	32
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Allaberdiyeva Mardona O'tkirbek qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarni jismoniy tarbiyalash mazmuni va vazifalari.....	37
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Mirsharfova Shahinabegim Saidabbos qizi</i>	
Gandbolchi sportchilarni jismoniy tayyorgarligida harakatli o'yinlarning tarbiyaviy rivojlantiruvchi vazifalari	41
<i>Ibodullayeva Munira Atabek qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda dars samaradorligini oshirishda noan'anaviy usullardan foydalanish samaradorligi.....	44
<i>Yusufaliyeva Gulnora Abduraxmonovna</i>	
Modern Requirements for a Teacher's Pedagogical Skills in the Context of Digital Transformation in Education.....	49
<i>Abira Bakhramova</i>	
Ta'lim muassasalarida o'smir yoshlarning ijtimoiylashuv jarayonini samarali tashkil etishga yordam beruvchi pedagogik omillar va shart-sharoitlar	54
<i>Artikova Gulnoza Xasanovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida iqtisodiy tarbiya berishning nazariy-pedagogik asoslari	57
<i>Mamadaliyeva Nilufar Bahodirovna</i>	
Kognitiv lingvistika va konseptologiya masalalari	60
<i>Meyliqulova Manzura Abdullayevna</i>	
Developing Law Students' Writing Competence Through the IRAC Method in Legal English Classes: A Comprehensive Study at TSUL.....	63
<i>Noila Mustafoeva</i>	
Tarixiy obidalarining restavratsiya jarayonlarining o'rganilish tarixi	67
<i>Ochilov Davron Bahodir o'g'li</i>	
Oliy ta'limda baholash jarayonini avtomatlashtirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining qo'llanishi.....	72
<i>Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Mamadaliyeva Kamolaxon Xayrullo qizi</i>	
Tabiiy yorug'lik va barqaror energiya manbalarini integratsiyalashgan mini home loyihasi.....	76
<i>Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li, Qodirjonov Oyatillo Abdulboqi o'g'li</i>	
Talabalarning tarixiy tafakkurini rivojlantirishda madaniy meros vositalarining pedagogik ahamiyati.....	80
<i>Rajabova Matluba Toshkentboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari.....	83
<i>Saidova Nigora Olimovna, Jo'rayeva Nilufar Rustamjon qizi</i>	
Raqamli kommunikatsiyalarni o'smirlar shaxsiyatining rivojlanishiga ta'siri	86
<i>Shomurotova Nigoraxon Nabijonovna</i>	
Talabalarning chizma geometriya fanini mustaqil bilish faoliyatiga oid kompetensiyalarini "Visio" dasturi vositasida rivojlantirish metodikasi	90
<i>Tashimov Nurlan Erpolatovich</i>	

Shaxslararo munosabatlar – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida.....	94
<i>Uralova Muxabbat Sanjar qizi</i>	
O'zbek tili darslarida raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish tajribasi	98
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna</i>	
Психологическая готовность разведенных людей к вступлению в новый брак и приоритеты при выборе партнера.....	101
<i>Саидвалиева Шодия Рихсихужа кизи</i>	
Воспитание любви к прекрасному у дошкольников в развивающей предметно-пространственной среде: теоретико-методический аспект.....	107
<i>Терехова Ольга Евгеньевна, Темирова Барно Кёмхоновна</i>	
Методика формирования наблюдательности у детей 6–7 лет в процессе целенаправленных прогулок-наблюдений.....	111
<i>Терехова Ольга Евгеньевна, Шокиржоновна Мохира Илхомжон кизи</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy pedagogik faoliyatga tayyorlash texnologiyalari	115
<i>Artikbayeva Aziza Abror qizi</i>	
Zamonaviy darslarda guruhlarda ishlash metodikasi	118
<i>Berdiyeva Lobar Norqobulovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faol rivojlantiruvchi muhitni tashkil etishda STEAM ta'lim texnologiyasidan foydalanish.....	120
<i>Esanova Maysara Umirovna</i>	
Logopediyada axborot texnologiyalarini qo'llash metodlari	124
<i>Feruza Yusupova Akildjanovna</i>	
Axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi o'rni va rivojlanish bosqichlari.....	130
<i>Qodirov Farrux Ergash o'g'li, Allanazarova Anora Muxobir qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ilmiy-ijodiy kompetentsiyalarini rivojlantirish	134
<i>Umarov Xusniddin</i>	

BOLA TARBIYASIDA O'YINNING AHAMIYATI

Choriyeva Durdona Anvarovna

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti
"Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim" fakulteti
Maktabgacha ta'lim nazariyasi va metodikasi kafedrasida dotsenti, PhD

O'ktamova Nasiba Ravshan qizi

"Maktabgacha ta'lim pedagogikasi va
psixologiyasi yo'nalishi 4-kurs talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada bola tarbiyasida o'yinning tutgan o'rni hamda uning bolaning jismoniy, aqliy, ijtimoiy va ruhiy rivojlanishiga ko'rsatadigan ta'siri ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Shuningdek, maktabgacha ta'lim jarayonida o'yin texnologiyalaridan samarali foydalanish yo'llari yoritilib, pedagoglar uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi. Tadqiqot natijalari o'yinning bolaning shaxs sifatida shakllanishi va ijtimoiylashuv jarayonidagi ahamiyatini asoslab beradi.

Kalit so'zlar: bola tarbiyasi, o'yin, maktabgacha ta'lim, shaxs rivoji, ijtimoiylashuv, pedagogika, psixologiya, o'yin texnologiyalari.

Abstract: This article analyzes the role of play in child upbringing and education, as well as its impact on a child's physical, cognitive, social, and emotional development. Special attention is given to the effective integration of game-based technologies in the preschool educational process. The study also provides practical recommendations for educators aimed at fostering personal development and facilitating successful socialization of children.

Key words: child upbringing, play, preschool education, personal development, socialization, pedagogy, psychology, game technologies.

Аннотация: В статье рассматривается значение игры в воспитании и обучении детей, а также ее влияние на физическое, интеллектуальное, социальное и духовное развитие ребенка. Особое внимание уделяется возможностям эффективного использования игровых технологий в образовательном процессе дошкольных учреждений. На основе анализа представлены практические рекомендации для педагогов, направленные на развитие личности ребенка и успешную социализацию.

Ключевые слова: воспитание ребенка, игра, дошкольное образование, личностное развитие, социализация, педагогика, психология, игровые технологии.

KIRISH

Hozirgi globallashtirish davrida bola shaxsining shakllanishi murakkab va ko'p qirrali jarayon bo'lib, bu jarayonda o'yin muhim tarbiyaviy va asosiy vosita hisoblanadi. O'yin bolalar hayotida yetakchi faoliyat turi bo'lib, u orqali bola atrof-muhitni anglaydi, ijtimoiy munosabatlarni o'rganadi va ijtimoiylashadi o'z ichki imkoniyatlarini namoyon etadi. Ayniqsa maktabgacha yosh davrida o'yin bolaning jismoniy, aqliy, ijtimoiy ruhiy va hissiy rivojlanishida asosiy omil sanaladi. Bola o'yin o'ynash jarayonida o'zini to'liq namoyon etadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida qiziq va maqbul shakl hisoblangan o'yinlardan foydalanish samarali natija beradi. O'yin bola faoliyatining yetakchi turi sifatida bolaning jismoniy, aqliy, ijtimoiy va hissiy rivojlanishini ta'minlab, maktabgacha yosh davrida bola atrof-muhitni aynan o'yin orqali anglaydi, bilim va ko'nikmalarni oson va tabiiy tarzda egallaydi. Hozirgi zamonda raqamli texnologiyalar va passiv mashg'ulotlarning ko'payishi bolalarning harakat faolligini kamaytirmoqda, shu sababli an'anaviy va didaktik o'yinlarning tarbiyadagi o'rnini kuchaytirish dolzarb masalaga aylangan. O'yin jarayonida bolalarda muloqot madaniyati, hamkorlik, mustaqil fikrlash, muammoni hal qilish kabi muhim hayotiy kompetensiyalar shakllanadi. Bu esa zamonaviy ta'lim tizimida talab etilayotgan shaxsiy va ijtimoiy ko'nikmalar bilan bevosita bog'liq. Davlat ta'lim standartlari va maktabgacha ta'lim konsepsiyalarida o'yin asosida ta'lim berish ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan. Bu mavzuning ilmiy-amaliy ahamiyatini yanada oshiradi. Bola tarbiyasida o'yinning ahamiyatini o'rganish va amaliyotga joriy etish sog'lom, barkamol va ijodkor shaxsni shakllantirish uchun zarur bo'lib, mazkur mavzuning dolzarbligi bugungi kunda yanada kuchayib bormoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI.

“Bola tarbiyasida o‘yinning ahamiyati” mavzusida maktabgacha ta’lim bevosita bog‘liq O‘zbekistonlik olimlarni, butun dunyo bo‘yicha ushbu yo‘nalishda ilimiy asos yaratgan asosiy shaxslar va ularning hissasini o‘z ichiga oladi.

Prezidentimiz SH.M.Mirziyoyev yosh avlod tarbiyasida kata ahamiyat berib, “Yosh avlodni tarbiyalash biz uchun eng asosiy vazifadir” deb bejiz ta’kidlamaganlar.

M.Qoshg‘ariy keltirgan ma’lumotlarga nazar tashlasak o‘yinlarning tarixiy zaminiga va asosga ega ekanligi ko‘rsatadi. Darhaqiqat o‘yin nomlari va o‘yinlarning o‘ynalishi tarkibi avloddan avlodga o‘tib kelgan. Shunday savol tug‘iladi qanday o‘yinlar bo‘lgan? O‘zbek xalqining shox asari hisoblangan. “Devonu lug‘atit turk” asarida o‘yinlar to‘g‘risida muhim ma’lumotlar keltirilgan. Hozirgi kunda bolalar yaxshi ko‘rib mehr bilan o‘ynayotgan “yong‘oq, poylama” singari o‘yinlar nomlari keltirilgan.

Chex olimi Ya.A.Koenskiy, K.D.Ushinskiy, A.S.Makarenko g‘oyalari hozirgi zamon bolalar o‘yinlari nazariyasi uchun ham ahamiyatga egadir. “Bolalar o‘yini ko‘p asrlik tarixga ega deb yozgan edi. K.D.Ushinskiy “Inson o‘zi tomonidan ishlab chiqilgan qudratli tarbiyaviy vosita va shuning uchun ham unda inson tabiatning haqiqiy ehtiyoji ifodalangan.”

Yan Amos Komenskiy o‘yinni bola faoliyatining, uning tabiati va mayllariga to‘g‘ri keladigan zarur shakli deb hisoblaydi. Uning fikricha o‘yin-bolaning barcha qobiliyat ko‘rinishlari rivojlanadigan jiddiy aqliy faoliyatdir. O‘yinda borliq dumyo haqidagi tasavvurlari doirasi kengayadi va fikrlashi o‘zgaradi. Bola o‘yin o‘ynash jarayonida nutqi rivojlanadi. Bola o‘yin davomida tengdoshlari bilan do‘stlashadi, deb ta’kidlaydi universitet talablari asosida maktabgacha ta’lim tashkiloti sharoitida olib borildi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ilk yoshli bolalarda o‘yinning birinchi bosqichi tanishtiruvchi o‘yin bo‘lib unda asosan bolalar narsa- buyumlar shakllar bilan tanishadi. Uning mazmuni qo‘l ishidagi murakkab va nozik harakatlar hisoblanadi.

Keyingi bosqich aks ettirish o‘yin hisoblanadi. Bu ilk yoshli bolalar o‘yinidan farqi shundaki bunda bolalarning psixologik mazmuni rivojlanadi. Kattalar ta’lim tarbiyaviy ishlarni ma’lum izchilik bilan olib borsalar, bu yoshdagi bolalar narsa buyumlar nomini, nimaga ishlatilishini bilib oladilar va bu yangi bilimlarni o‘z o‘yinlarida qo‘llay boshlaydilar. Bu yoshdagi bolalar o‘yini mazmuni jihatidan predmetli faoliyatini aks ettiradi va namayon etadi.

Navbatdagi bosqich syujetli – rolli o‘yin bo‘lib, unda bolalar o‘zlariga tanish bo‘lgan kattalar mehnati va kishilarning ijtimoiy munosabatlarini aks ettiradilar.

Maktabgacha ta’lim tashkilotida bolalar ikki xil o‘yin turidan foydalanilgan holatda o‘ynashadi. Bular ijodiy o‘yinlar bolalar o‘zlari o‘ylab topishadi. Unda oldindan belgilangan qoidalar bo‘lmaydi. O‘yin qoidasini bolalar o‘zlari o‘yin jarayonidan va vaziyatdan kelib chiqib belgilashadi. Ijodiy o‘yin turlari: Syujetli-rolli, sahnalashtirilgan o‘yinlar, qurish yasashga doir o‘yinlar. Qoidali o‘yinlarni mazmuni va qoidasi kattalar tomonidan belgilanadi. Qoidali o‘yinlarga quyidagi o‘yinlar kiradi: Didaktik o‘yinlar, harakatli o‘yinlar, musiqaviy o‘yinlar, ermak o‘yinlar. Qoidali o‘yin bolaning sensor rivojlanishini, tafakkur va nutqini, ixtiyorsiz diqqatini va xotirasini va har xil harakatlarni muntazam ravishda mashq qildirib borish imkonini beradi. O‘yin bolalarni rivojlantirishda va tarbiyalashda samarali vosita hisoblanadi. Psixolog oilmlar takidlashicha o‘yinni maktabgacha yosh davrida yetakchi faoliyat deb hisoblaydilar. O‘yin tufayli bolaning yuqori rivojlanish bosqichiga o‘tishini ta’minlovchi sifatlar shakllanadi, uni ruhiyatida sezilarli o‘zgarishlar sodir bo‘ladi.

Shuni ta’kidlash keraki bolalik davrida o‘yin faoliyati bosqichma-bosqich murakkablashib boradi va har bir bosqich bola shaxsining turli jihatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ilk yosh davrida tanishtiruvchi va aks ettiruvchi o‘yinlar orqali bolalar atrofdagi narsa-buyumlarning shakli, vazifasi va ulardan foydalanish usullarini o‘zlashtiradilar. Bu jarayonda qo‘l harakatlarining aniqligi, idrok va tafakkur rivojlanib, bola o‘z tajribasini o‘yin faoliyati orqali boyitadi.

Keyingi bosqichda syujetli-rolli o‘yinlarning paydo bo‘lishi bolalarda ijtimoiy munosabatlarga bo‘lgan qiziqishni kuchaytiradi. Bunday o‘yinlar orqali bolalar kattalar mehnatini, ularning o‘zaro munosabatlarini aks ettiradi hamda jamiyatdagi turli rollarni o‘zlashtira boshlaydi. Bu esa bolaning nutqiy faolligi, hissiy holati va muloqot ko‘nikmalarining rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Maktabgacha ta’lim tashkilotida o‘yin pedagogik jarayonning ajralmas qismi bo‘lib, u bolalarni tarbiyalash va ularga ta’lim berishda samarali vosita sifatida xizmat qiladi. Ijodiy va qoidali o‘yinlarning uyg‘un qo‘llanilishi bolalarning mustaqil fikrlashi, tasavvuri, diqqat va xotira jarayonlarini rivojlantirish imkonini beradi. Ayniqsa, qoidali o‘yinlar orqali bolalarda intizom, maqsadga yo‘naltirilganlik va irodaviy sifatlar shakllanadi. Umuman olganda, o‘yin maktabgacha yoshdagi bolalar uchun yetakchi faoliyat turi bo‘lib, u bolaning jismoniy, aqliy va ruhiy rivojlanishini ta’minlaydi hamda keyingi ta’lim bosqichlariga muvaffaqiyatli tayyorlaydi.

"Bu nima?"

(3-5 yoshgacha bo'lgan bolalar uchun)

5 yoshli bolalarga unchalik murakkab bo'lmagan shakllarni nuqtalar yordamida chizib chiqing. Bolaga esa bu nuqtalarni birlashtirish kerakligini tushuntiring. Bola nuqtalarni birlashtirib bo'lgandan so'ng uning nima ekanligini aytadi va ichini bo'yab chiqadi. Rasmni bo'yashdan oldin uning rangi qanday bo'lishi kerakligi haqida ham ma'lumot berib o'ting. Chizilgan shaklni u o'zi istagan ranglarda bo'yashiga ham imkoniyat

"Harakatni uzatib yubor" (psixologik o'yin)

Maqsad: kichikintoylarning diqqat- e'tibori va xotirasini rivojlantirish.

Bolalar: aylana bo'lib turadilar va ko'zlarini yumadilar.

Tarbiyachi: ham ular yonida turib, qandaydir harakatni (masalan, soch tarashni, qo'l yuvishni, kapalak tutishni va boshqa) o'ylab topadi.

So'ngra qo'shni bolani "uyg'otadi" va harakatni ko'rsatadi, u bola esa keyingi bolani "uyg'otadi" va harakatni ko'rsatadi.

Shunday qilib aylana bo'yab oxirgi ishtirokchiga qadar o'yin davom etadi. O'yin barcha ishtirokchilar o'zlari istagan harakatlarini ko'rsatganlaricha davom etadi.

"Ko'zgu" o'yini

Tarbiyachi: "Menimcha, har biringizning o'yingizda ko'zgu bo'lsa kerak, shundaymi? Ko'zqusiz ko'rinishimiz qandayligini bilish qiyin kechadi. Xo'sh agar qo'l ostingizda ko'zgu bo'lmasa nima qilish kerak?"

Kelinglar, bugun sizlar bilan ko'zgular o'yinini o'ynaymiz. Hozir har biringiz o'zingizning juftingizni topib, bir-biringizga qarab turib olasiz. Kim odam, kim ko'zgu rolini bajarishini aniqlab oling. Keyin esa rollaringiz bilan almashasiz. Ko'zgu odamning har bir harakatini aniq takrorlasin. Chunki noaniq harakat qiluvchi ko'zgular bo'lmaydi. Tayyormisiz? Qani bir harakat qilib ko'raylikchi! "

Tarbiyachi o'ziga sherik topib o'yinni qanday o'ynash kerakligini bolalarga ko'rsatadi. Shundan so'ng bolalar mustaqil harakat qila boshlaydilar. Tarbiyachi esa bolalarning harakatlarini kuzatib boradi. Qiynalayotgan juftliklarga yordam beradi.

"Tandir pishdi" (syujetli-rolli) o'yin

O'yining maqsadi: bolalarning o'simliklar haqidagi tasavvurlarini kengaytirish, ularda kishilar mehnatini qadrlash ko'nikmasini shakllantirish. O'yinning borishi: o'yin uchun yumshoq tuproq yoki qum kerak. Bolalar doira shaklida o'tirib, chap qo'llarining ustiga tuproq qo'yadilar.

1-bola: Bug'doy pishdi,

Arpa pishdi.

Sen nimaga pishmayapsan – O! ...

2-bola: Bug'doyni o'rib,

Tegirmonga borib.

Unlar qildirayin – O! ...

3-bola: Unni elab,

Xamir qorib.

Kulchalar yasayman – O! ...

4-bola: Tandir bitsa,

Nonlar yopsam.

Non yegani kelasizlarmi – yo! ...

Qolgan bolalar: "Ha" deyishim qo'llarini qumdan sug'orib oladilar.

Kimning tandiri chiroyli bo'lib, bitsa, o'sha g'olib bo'ladi.

Mashg'ulot ishtirokchilari, mavzuni tanlash:

- ishtirokchilar yoshi, ularning qiziqishlari;
- mashg'ulot o'tkazishning vaqtinchalik belgilari;
- shu mavzuda ushbu guruhlar bilan avval mashg'ulot o'tkazilganmi?
- shu mashg'ulotga guruhning qiziqishi.

Har bir mashg'ulotda bo'lishi kerak bo'lgan aspektlar:

1. Yechimi kerak bo'lgan muammoni aniqlash.
2. Ishtirokchilarni tanishtirish (tanishuv uchun mashg'ulotlar, emotsional siquvlarni bartaraf etish).
3. Kelajakda olingan bilimlarni qo'llash.
4. Amaliy qism.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'z o'rnida aytib o'tish keraki, o'yin faoliyati maktabgacha yoshdagi bolalar uchun yetakchi va samarali rivojlantiruvchi vosita hisoblanadi. O'yin jarayonida bolalar o'zini erkin ifoda eta oladi, jismoniy, aqliy, ijtimoiy va hissiy jihatdan rivojlanadi. Tanishtiruvchi, aks ettiruvchi va syujetli-rolli o'yinlar bolaning turli yosh davrlarida mos keladigan o'yin shakllari bo'lib, har biri bolaning shaxsiy va ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yinlar pedagogik jarayonning ajralmas qismi sifatida keng qo'llanilishi bolalarning mustaqil fikrlashi, ijodiy yondashuvi va jamoaviy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bois o'yinlar ta'lim-tarbiya jarayoniga tizimli kiritilishi, bolaning yosh xususiyatlariga moslashtirilishi zarur. O'yin faoliyatidan samarali foydalanish uchun maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagoglarga muntazam malaka oshirish kurslari tashkil etilishi tavsiya etiladi. O'yinlarning turli turlari - tanishtiruvchi, aks ettiruvchi, syujetli-rolli va qoidali o'yinlar - bolalarning yoshiga va rivojlanish darajasiga qarab pedagogik jarayonga tizimli ravishda kiritilishi lozim. Ta'lim-tarbiya jarayonida o'yin texnologiyalarini qo'llashni yanada kengaytirish va yangi ijodiy o'yinlarni ishlab chiqish bo'yicha innovatsion metodikalar ishlab chiqilishi zarur. O'yin jarayonida bolalarning ijtimoiy, nutqiy va hissiy rivojlanishini muntazam monitoring qilish tizimini yo'lga qo'yish tavsiya etiladi. O'yin faoliyatini samarali tashkil etishda ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish, ularni o'yinlarning tarbiyaviy ahamiyati haqida xabardor qilish lozim.

Shunday qilib, maktabgacha ta'lim tashkilotining pedagogik jarayonida o'yinning tutgan o'rni juda katta ahamiyatli bo'lib, o'yindan maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalash va ularning yosh xususiyatlariga qarab taqsimlashda va ularga ta'lim berishda keng foydalanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mirziyoyev Sh. M. Yosh avlodni tarbiyalash biz uchun eng asosiy vazifadir. – Toshkent: O'zbekiston, 2018. – 48 b.
2. Quchqorova N. M. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilariga o'yin orqali tarbiya berish. – Toshkent, 2022.
3. Kayumova N. M. Maktabgacha pedagogika. – Toshkent, 2019.
4. Qoshg'ariy M. Devonu lug'atit turk. – Toshkent: Fan, 2012. – 560 b.
5. Chorueva D. Improving students' readiness for pedagogical diagnostics of preschool children // European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences. – 2020. – Vol. 8, № 3.
6. Choruyeva D. Tarbiyachining pedagogik mahoratini oshirishda pedagogik texnikaning roli // Zamonaviy dunyoda pedagogika va psixologiya: nazariy va amaliy izlanishlar. – 2022. – T. 1, № 24. – B. 101–103.
7. Chorueva D. A. Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy mahoratlarini oshirish yo'llari. – Toshkent: Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, – 385 b.
8. Chorueva D. Improving students' readiness for pedagogical diagnostics of preschool children // European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences. – 2020. – Vol. 8, № 3.
9. Chorueva D. Diagnostics as a branch of psychological and pedagogical knowledge and type of research activity of a teacher // European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences. – 2020. – Vol. 8, № 3.
10. Choruyeva D. Oila va maktabgacha ta'lim tizimida amalga oshiriladigan ijtimoiy vazifalar // Talqin va tadqiqotlar. – 2023. – T. 1, № 32.
11. Chorueva D. Diagnostics as a branch of psychological and pedagogical knowledge and type of research activity of a teacher // European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences. – 2020. – Vol. 8, № 3.
12. Чориева Д. А. Педагогическая диагностика в условиях дошкольного образования // Актуальные проблемы современного образования: опыт и инновации. – 2019. – С. 86.
13. Чориева Д. А. Методы и приёмы работы с агрессивными детьми // Человек в современном мире: пространство и возможности для личностного роста. – 2021. – С. 152–161.
14. Чориева Д. А. Педагогик-психологик диагностика фаолияти билан шуғулланувчи шахсга қўйиладиган талаблар // Образование и инновационные исследования: международный научно-методический журнал. – 2022. – № 9. – С. 99–102. – DOI: 10.53885/edinres.2022.9.09.014.
15. Chorueva D. A. Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy mahoratlarini oshirish yo'llari. – Toshkent: Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, – 385 b.
16. Sheraliyevna O. H. Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirish yo'llari // Лучшие интеллектуальные исследования. – 2023. – Т. 8, № 4. – В. 70–75.
17. Sheraliyevna O. H. Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqining grammatik to'g'riligini shakllantirish // Лучшие интеллектуальные исследования. – 2023. – Т. 10, № 1. – В. 179–185.
18. Maxmutazimova Y. The role of the kindergarten teacher in the formation of the child personality // Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations. – 2025. – Vol. 1, № 1. – P. 546–548.
19. Maxmutazimova Y. R., Sobirova M. R. Maktabgacha yoshdagi bolalarda texnik ijodkorlik va muhandislik ko'nikmalarini rivojlantirishning dolzarbligi // Inter Education & Global Study. – 2025. – № 1. – В. 130–135.
20. Raxmatovna M. Y. The importance of developing technical creativity and engineering skills in preschool children. – 2025. – Shokh Library.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №1(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.